

REDENGEVENDE OMSCHRIJVING

VISSERSTRAAT 16B-18

Datum aanwijzingsbesluit: 04-06-2024
Grondslag: Gemeentelijk monument overeenkomstig
Erfgoedverordening Gemeente Eindhoven
Monumentnummer: GM0426

BASISGEGEVENS

Adres	Visserstraat 16B-18
Stadsdeel	Woensel
Perceelnummer	WSL01 G 5093, WSL01 G 5094
Categorie	Industrie
Bouwtype	Kantoorgebouw, bakkerij
Bouwjaar	1951-1952
Architect	P. Wit (bouw bureau Coop. Vereniging UACNV)
Opdrachtgever	Coöperatieve "Verbruiksvereniging Eindhoven"
Bouwstijl	Shakehands
Kunst	Reliëf met gemeentewapen en een glas-in-lood raam.
Huidige functie	Diverse bedrijven
Oorspronkelijke functie	Coöperatieve bakkerij met kantoor, winkel en magazijnen
Aard van bescherming	De bescherming heeft betrekking op het ex- en interieur van het hoofdvolume uit 1951-1952, inclusief de hekwerken aan weerszijden van het complex (aan de Visserstraat). De winkel links van het hoofdvolume en het achterliggende haaks geplaatst tweelaags bouwdeel behoren niet tot de bescherming. De jongere uitbreidingen zijn niet beschermenswaardig en behoren eveneens niet tot de bescherming (zie volgende pagina afbeeldingen met de omvang van de bescherming).
Onderdeel complex	-

OMSCHRIJVING

Omschrijving

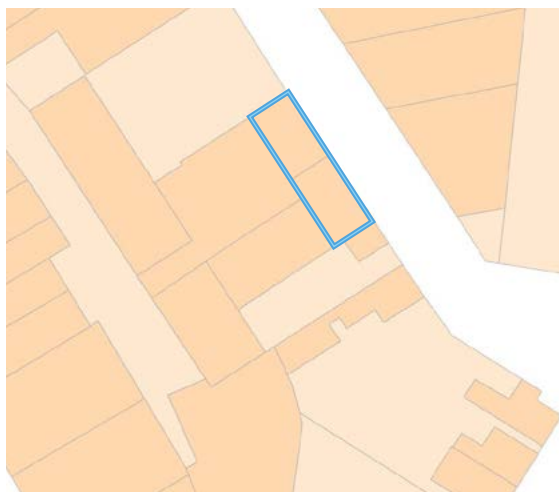
Als bakkerij met kantoor in 1951-1952 in Shakehands stijl voor de coöperatieve “Verbruiksvereniging Eindhoven” gebouwd.

Motivering

Het object, een coöperatieve bakkerij uit 1951-1952, voldoet aan onderstaande criteria en is derhalve beschermenswaardig als gemeentelijk monument in Eindhoven.

Aanduiding te beschermen delen

De bescherming ziet uitsluitend op het hoofdvolume en de hekwerken. Het hoofdvolume is rood omkaderd op de afbeeldingen. De hekwerken (blauw omkaderd op bovenste afbeelding) dienen ergens in het nieuwbouwplan ingepast te worden (huidige of andere plek).

Visserstraat 16B-18 betreft blauwe contour

Aanvullende foto's

Waardering

Architectuur-, bouw-, en kunsthistorische waarde

Visserstraat 16B, 18-18A is een markant, in hoofdvormen en veel details goed bewaard coöperatiegebouw uit de vroege naoorlogse periode in Shakehands trant. Het gebouw is van architectuurhistorisch belang vanwege de bijzondere typologie, de stijlkenmerken, fraaie detaillering en materiaaltoepassingen. Tevens zijn er enkele karakteristieke, aan de functie gebonden kunstuitingen aanwezig (reliëf en glas-in-loodraam boven de formele entree).

Stedenbouwkundige en/of ensemblewaarde

Het pand is een beeldbepalend element in zijn omgeving, mede door de prominente verschijningsvorm en aansprekende details. Het gebouw is dan ook een karakteristiek en historisch onderdeel van een straatje met vrijwel aaneengesloten lage bedrijfsbebouwing, grotendeels daterend uit de vroege naoorlogse periode, die inmiddels deels is vervangen door hogere nieuwbouw.

Cultuurhistorische waarde

Het object heeft cultuurhistorische waarde als herinnering aan de vele op coöperatieve basis opgezette verbruiksorganisaties in de wederopbouwperiode. Samen met de andere in het straatje gesitueerde (voormalige) bedrijfsbebouwing herinnert het gebouw bovendien aan het oorspronkelijk bedrijfsmatige karakter van het in de naoorlogse periode ontwikkelde terrein ten oosten van de Kruisstraat.

Gaafheid en herkenbaarheid

Het object is een in hoofdvormen en veel details goed bewaard gebleven coöperatiegebouw uit de vroege naoorlogse periode. Het gebouw is in hoofdvorm behouden, en in de oostelijke zichtgevel (zijde Visserstraat) is nog sprake van een goede afleesbaarheid van de oorspronkelijke functies van de diverse bouwdelen. Inwendig bleven in het hoofdvolume nog enkele uit de bouwtijd daterende interieurelementen en afwerkingen behouden.

Zeldzaamheid

Het is een in Eindhoven uitzonderlijk goed bewaard coöperatiegebouw uit de vroege naoorlogse periode en heeft dan ook enige zeldzaamheidswaarde binnen de gemeente Eindhoven.

Conclusie tot aanwijzing

Het object, een coöperatieve bakkerij uit 1951-1952, voldoet aan de bovenstaande criteria en is derhalve beschermenswaardig als gemeentelijk monument in Eindhoven.

Beschrijving

Ontwikkelingsgeschiedenis

Het complex werd in 1951 ontworpen in opdracht van de Coöperatieve Vereniging u.a.¹ Centrale der Ned. Verbr. Coöperaties, door architect P. de Wit van het eigen Bouwbureau van de vereniging. Het diende als bakkerij met winkel en kantoor voor de Coöperatieve Verbruiksvereniging “Eindhoven”. Het complex bevatte in het centrale deel de bakkerij met aangrenzende stookruimte, een magazijn, een

1 u.a. staat voor “Uitgesloten van Aansprakelijkheid”. Dit betekent dat de leden niet aansprakelijk zijn voor de schulden van de coöperatie, ook niet na een faillissement.

ruimte voor de chef-bakker, een kleedlokaal en sanitaire ruimten. Grenzend aan de stookruimte was er een banketbakkerij en een opslagruimte voor grondstoffen. Het zuidelijke deel bestond uit een winkel (aan de straatzijde), en hierachter een boordmagazijn en een overdekte laadplaats. Op de verdieping waren er aan de straatzijde een bestuurskamer voor de vereniging, een privé- en een administratiekantoor, in westelijke deel een meelzolder. Na de Coöperatie (vanaf circa 1960) zat op dit adres de Eierhandel NV W. van Loon en later de toonzaal en magazijn van de gebroeders Van der Velden (handel in sanitair). Tegenwoordig zijn er verschillende ondernemingen in het complex gehuisvest.

Het gebouw is in de loop der tijd op punten gewijzigd. Zo werd de overdekte laadplaats aan de zuidzijde van het complex dicht gebouwd en werden er in de voorgevel (oost) van het hoofdvolume twee forse gevelopeningen aangebracht ter vervanging van vier kleinere. Aan de westzijde van het complex zijn diverse eenlaags uitbreidingen gerealiseerd. Met het veranderen van de functie werd de grote schoorsteen tegen de achtergevel (west) van het tweelaags hoofdvolume overbodig. Deze is nog wel aanwezig maar heeft een beperkte hoogte (steekt net boven de goot uit). Inwendig werden op de verdieping van het tweelaags hoofdvolume wat ondergeschikte wijzigingen aangebracht in de indeling. Daarbij bleef de oorspronkelijke indeling op hoofdlijnen herkenbaar, net als enkele karakteristieke elementen en afwerkingen (zoals trappenhuis, houten paneeldeuren, vaste kastenwand en de kluis). De bakkerijruimte op de begane grond is geheel opnieuw ingericht en afgewerkt². De uit de bouwtijd daterende garage op de zuidwestelijke hoek van het perceel is niet meer (herkenbaar) aanwezig. De winkel en het haaks geplaatste tweelaags volume zullen worden gesloopt in het kader van een nieuwbouwontwikkeling.

Situering en ruimtelijke context

Het complex ligt aan de westzijde van de Visserstraat en maakt hier deel uit van een straatje met vrijwel aaneengesloten lage bedrijfsbebouwing, merendeels uit de vroege naoorlogse periode en bestaande uit één- en tweelaags panden met platte of zadeldaken en bakstenen gevels. Een deel van die bebouwing is inmiddels vervangen door hogere nieuwbouw. De bedrijfsbebouwing vormt een ensemble op het pas laat ontwikkelde terrein ten oosten van de Kruisstraat, onderdeel van de oude uitvalsweg richting Woensel. Het perceel van het coöperatiegebouw wordt aan weerszijden van de gevel aan de Visserstraat afgesloten door een ijzeren poort uit de bouwtijd. De meest noordelijke poort is opgenomen in een bakstenen muur.

Gebouwbeschrijving

Hoofdvorm

Het gebouw is een evenwijdig aan de Visserstraat geplaatst rechthoekig tweelaags volume met schilddak. Enkel dit gebouw behoort tot de bescherming als gemeentelijk monument. De volgende bouwdelen behoren niet tot de bescherming: Op het hoofdvolume sluit uiterst links (tegen de zuidgevel) een eenlaags bouwdeel met schilddak (de vroegere winkel) aan. Op de westgevel van het hoofdvolume sluit haaks nog een tweelaags vleugel met plat dak aan. De ruimte ten zuiden van deze vleugel en ten westen van het hoofdvolume is opgevuld met een eenlaags bouwdeel met plat dak. In dit eenlaag bouwdeel was in de oorspronkelijke opzet de bakkerij ondergebracht, met aansluitend broodmagazijn en laadplaats. Deze functies zijn in de huidige opzet niet meer herkenbaar, door inwendige wijzigingen, uitbreidingen aan de westzijde en het dichtzetten van de laadplaats met een gevel.

² Getuige op internet beschikbare foto's van de voormalige showroom van Sanidrôme Van der Velden.

Exterieur

De gevels zijn opgetrokken in geelbruine baksteen in halfsteens verband en eindigen met tussen de gootklossen opgenomen stroomlagen. De hellende daken zijn voorzien van mastiek en zware betonnen goten, die ter plaatse van het tweelaags hoofdvolume en het eenlaags bouwdeel ten zuiden daarvan (voormalige winkel) op klossen rusten. De vensters bevatten veelal nog de oorspronkelijke stalen invullingen (behoudens enkele jongere wijzigingen) en worden soms afgesloten door een steens strek. Onder de vensters zit veelal een bakstenen lekdorpel. De huidige zinken hemelwaterafvoeren met vergaarbak zijn in het recente verleden nieuw aangebracht.

De brede voorgevel (oostgevel) van het tweelaags hoofdvolume heeft rechts een in een kunststenen omlijsting gevatte ingang met paneeldeur met drie ruiten, met daarboven een paneel met wapenstein en een trappenhuisvenster met glas-in-loodraam, waarin een voorstelling van een schakelketting, het logo van de Coöperatie Eindhoven. Verder zijn in deze voorgevel op de verdieping een balkon met decoratieve ijzeren balustrade en dubbele balkondeur en een breed uitkragend venster met smalle ramen met beneden- en bovenlichten opgenomen. De twee brede puien op de begane grond zijn niet oorspronkelijk. Links daarvan bevat deze gevel nog een venster met 8-ruits raam en een venster met enkelruits raam. De rechter zijgevel (noordgevel) van het hoofdvolume bevat rechts een hoog venster (ter plaatse van het trappenhuis) met 8-ruits invulling. Boven en onder dit venster is decoratief metselwerk uitgevoerd. Links in deze gevel, ter hoogte van de verdieping is nog een venster met enkelruits raam opgenomen.

De achtergevel van het tweelaags bouwdeel bevat ter hoogte van de verdieping rechts een toegang met 4-delige scharnierende stalen deuren met roedenverdeling. Aan weerszijden van (het restant van) de uitgemetselde schoorsteen is een venster opgenomen; rechts een bescheiden venster met enkelruits raam en links een breed venster met 4-ruits raam.

Interieur³

Inwendig bleef het oorspronkelijke trappenhuis met granito vloeren en betonnen trap met stalen leuningen in het tweelaags hoofdvolume behouden. Opvallend is de diagonaal lopende overloop op de verdieping. In dit trappenhuis bevindt zich een stichtingssteen met de tekst: 'De eerste steen is gelegd door de heer Joh. v. Glabbeek in het bijzijn van de heren J. v. Gompel Th. Sanders A. Hurkmans J. Jansen die in 1902 onze coöperatie mede oprichtten Eindhoven 21 juni 1952'. Op de tweede bouwlaag herinneren de zware kluis en een vaste kastenwand nog aan de oorspronkelijke kantoorfunctie van deze verdieping. De diverse ruimtes worden soms nog afgesloten door uit de bouwtijd daterende paneeldeuren en de vensters zijn voorzien van betegelde vensterbanken. De constructie van het brede venster in de voorgevel (verdieping) is verstevigd met enkele slanke ijzeren kolommen. Uit online beschikbaar beeldmateriaal blijkt dat de begane grond van het tweelaags hoofdvolume (voormalige stookruimte van de bakkerij) in het verleden op diverse punten gewijzigd is. Delen van de oorspronkelijke betonconstructie (bijvoorbeeld twee rechthoekige kolommen ter hoogte van de achtergevel van het tweelaags bouwvolume) bleven wel in het zicht behouden.

Perceelinrichting / tuin

Het terrein wordt ten noorden en ten zuiden van het gebouw aan de Visserstraat afgesloten door een zwaar ijzeren hekwerk uit de bouwtijd. Het noordelijke hekwerk sluit aan op een hoge bakstenen muur met uitgemetselde penanten.

3 Van het interieur zijn alleen het trappenhuis en de verdieping van het tweelaags hoofdvolume bezocht (17-04-2023). De overige ruimtes waren tijdens dit bezoek niet toegankelijk.